

*reis ver
drink wijn
denk na
lach hard
duik diep
kom terug*

spinvis

*Perhaps when we find ourselves wanting everything,
it is because we are dangerously near to wanting nothing.*

Sylvia Plath

hoofdstuk één

sommige mensen vergeten niks

Wat heb ik nog gezien?

Een vrouw in de frituur, heftig in de weer met inpakpapier en bamischijven en wisselgeld. Ze keek triester dan ik ooit iemand had zien kijken. Ze droeg een roze T-shirt met een opdruk in glitterletters: LOVE ME. Twee woorden op twee pronte borsten. Ik dacht: wij lijken op elkaar. Ik stelde me voor hoe zij na een lange nacht werken thuis zou komen, zij en de geur van frietvet, in een leeg appartement. Zoals ik naar huis zou gaan, zo dadelijk, naar een leeg appartement. Maar met mijn frieten en mijn berenpoot zou ik daar minder van merken. Misschien.

Dat heb ik gedaan vandaag: door mijn stad gelopen en gekeken, stilgezeten en geluisterd. Want dat is wat je doet als je alleen bent. Denken heb ik ook gedaan. Ik denk te veel, zeggen ze. Dat zit in de familie, daar is geen ontkomen aan.

Een kleine jongen heb ik ook gezien, hij leerde fietsen. Een keer of tien donderde hij tegen de grond, en dan de elfde keer, bijtend op zijn lip, bleef-ie een meter of vijf recht, waarna hij toch weer viel en toen heel serieus zei: 'Hopla, ik kan het, gaan we nu chocomelk drinken?' En dan dat gezicht van die vader. Belachelijk hoe dat mij vertedert.

Een vrouw van rond de vijftig, aan het praten met een vriendin. Heel erg blond waren ze. Met felle lippenstift. Alsof het alle dagen feest mag zijn. Ze dronken koffie en lieten hun koekje liggen. Ze deden aan grote vrolijkheid. Dat leek vanzelf te gaan. En toen hoorde ik die ene proestend zeggen: 'Ik weet niet hoe dat bij u zit, maar I am seriously underfucked.' Hikkend voegde ze eraan toe dat ze dat in een film had gehoord, en gedacht had: die moet ik onthouden, héél erg van toepassing. Of ze een man had of niet viel uit het gesprek geenszins af te leiden. Of het lachen weglachen was evenmin.

Een oude man met wakkere ogen, die op tv vertelde over zijn leven en zijn kunst. En over zijn assistente. Hij was dol op haar, zei hij. Alles aan hem lachte. 'Misschien zelfs meer dan dol.' Maar andere woorden durfde hij niet te gebruiken, zei hij. Hij vermeldde niet waarom. Ik vroeg me af of woorden niet gebruiken het gevoel ook mee bepaalt.

Ik ben alleen, maar verre van verloren. Soms zeg ik dat hardop tegen mezelf. Meestal kan ik erom

lachen.

Ik ben zesendertig. Dat is niet jong en ook niet oud. Ik kan heel goed autodansen en op hoge hakken lopen, risotto maken en lief zijn voor kleine dieren. Hoe dat precies moet leven, daar ben ik nog niet helemaal achter, maar ik kan redelijk goed doen alsof. Dat is een begin, vind ik. Ik kan ook verdienstelijk uitleggen aan anderen hoe het misschien zou kunnen, en daar wordt soms naar geluisterd, merk ik, wat mij dan een beetje verbaast.

Wat heb ik nog gezien? Een jongen met iets tussen snor en dons op de bovenlip. Hij voelde er met zijn vingers aan, uit trots misschien, uit gêne zou ook kunnen. Hij stond in mijn favoriete boekwinkel en hij keek naar de romans van mijn favoriete auteur. Aarzelend pakte hij er eentje. 'Doen,' zei ik. 'Die is fantastisch.' Hij keek alsof ik hem een huwelijksaanzoek had gedaan, geschokt door zoveel opgedrongen intimiteit. Hij zei niks en zette het boek weer terug. 'Op het einde gaat zij dood, nu hóéft ge 't ook niet meer te lezen.' Meteen nadat ik het gezegd had, voelde ik al spijt.

En een meisje, te jong om al grote mens te heten, veel jonger dan haar lief, een late twintiger met een getrimde baard. Ik zag ze lopen, onderweg naar huis. Hij had haar stevig vast, stoerder dan echt nodig. Er zat iets weerloos in de manier waarop zij met haar armen geen blijf leek te weten. Die kennen elkaar nog niet lang, moest ik denken. Misschien was dat projectie. Omdat het mij terugvoerde naar toen het zomer was, en ik vijftien. Het werd nu toch eens tijd, vond ik toen.

Ik deed niet aan discotheken, eigenlijk. Maar principes brengen een mens nooit verder. Dus daar stond ik, naast de dansvloer. Het was warm en eigenlijk niet donker genoeg. En ik maar twijfelen tussen overmoed en weglopen. Ik bleef glimlachen, dat was vast goed. Ik had niet eens gemerkt dat er ondertussen een jongen naast mij was komen staan. Naar normen van zestienjarigen van het allerbeste boyfriend material: een jaar of twintig, hoekig gezicht, bruingebrand, gespierd lichaam, hip gekleed. Francis heette hij, zei hij.

'Ik werk deze zomer als redder hier in Nieuwpoort.' Waarmee hij meteen zijn grootste troefkaart had uitgespeeld: redders scoorden uitzonderlijk hoog in de zomerliefdehiërarchie. Ik was perplex. Geen moment had ik echt geloofd dat ik die avond hand in hand naar buiten zou wandelen, en nu stond hier deze jonge god, deze uit de hemel gezonden adonis die mij, als in een echt sprookje, de ongelooflijkste herinnering aan mijn eerste tongzoen ging bezorgen. 'Wat doet gij zoal in uw vrije tijd?' Er hing een beetje speeksel aan zijn kin. Zijn eigen speeksel, hoopte ik, maar helemaal zeker wist ik dat niet. Het kon ook van een meisje zijn aan wie hij een uur voordien dezelfde vraag had

gesteld. Afgeleid door deze al te menselijke ontkrachting van zijn schoonheid antwoordde ik helemaal fout want eerlijk: 'Lezen en muziek spelen.' Waarop hij 'krinkelende winkelende waterding' antwoordde, alsof die drie woorden Gezelle een vanbuiten geleerd liefdesgedicht waren dat mij moest imponeren. 'Of ik een wandeling met hem wou maken langs het water?' Een paar minuten later liep ik omarmd naast de branding. 'En of ik hier logeerde?' Mijn ouders hadden een appartement gehuurd. Dat wou hij graag zien. Eenmaal daar, zonder verdere pogingen tot kennismaking, begon hij mij te kussen. Hij mij, dat was de juiste omschrijving. Ongehinderd door mijn gebrek aan ervaring, likte en beet hij erop los. Met zijn enorme tong ging hij als een razende naar binnen en naar buiten, en weer terug. Hij was waarschijnlijk de allerslechtste kusser van Nieuwpoort en omstreken. Wist ik veel. Helemaal overdonderd liet ik hem begaan. Ik had tenminste een lief, nu, daar mocht iets tegenover staan. Toen begon hij aan mijn broek te prutsen: riem open, knopen los, en zonder verdere introductie stak hij opeens een halve hand bij mij naar binnen. Ik duwde hem van mij af, eerder van schrik dan uit principe. Waarop hij in de stoel tegenover mij ging zitten en een sigaret opstak: 'Dat heb ik nu altijd, dat ik dan val op lelijke meisjes. Meestal zijn dat net de gewilligste, daar heb ik me dit keer blijkbaar in vergist.' Ik heb hem niet van antwoord gediend, hoewel dat toch in mijn natuur ligt. Toen klasgenoten in september vroegen hoe ik mijn zomer had doorgebracht zei ik: 'Voornamelijk bij mijn lief Francis, de redder.'

Ik denk dat ik talent heb voor de liefde. Dat klinkt misschien onnozel om zo te zeggen, maar ik doe het toch.

Acht jaar en zeven maanden ben ik met Frank samen geweest. Een maand geleden zie ik hem opeens staan, in de stationshal, starend naar de vertrektijden. Na al die jaren niks veranderd. Bleek vel, met iets van dromen in zijn ogen. Een lijf dat altijd gehaast lijkt, alsof het te laat aan het komen is, en daar ongemakkelijk van loopt: alles wiebelt en beweegt de hele tijd een heel klein minibeetje. Ik twijfel even, stap op hem af. Hij ziet mij, glimlacht, en pakt mij vast, langer dan vrienden doen. Dat voelt niet prettig. Het heeft met zijn geur te maken, denk ik, ooit zo vertrouwd, en nu, nu wringt dat tegen.

Praten is beter. Ik stel de vragen. Sommige patronen zijn voor altijd. Hij antwoordt. Voluit. Het gaat goed: professionele successen, huis gekocht op toplocatie, nog altijd geweldig bevriend met de beste vriend. Ik ken deze man zo goed. Hij plukt wat onbestemd aan zijn baard, trekt twee keer zijn trui recht. Hij peilt mijn blik, dat is iets anders dan kijken. Ik voel aan alles: er zitten gaten in zijn verhaal. Misschien wil ik dat alleen maar denken. En dan hij opeens: 'En als we nu eens wild samen een trein nemen, naar Lokeren, bijvoorbeeld.' Ik ben in het algemeen nogal voor slechte ideeën. Ik heb breed gelachen. Ik heb het niet gedaan.

Ik ben zesendertig. Ik vraag mij af of mensen bijleren. Ik denk soms dat ik elke keer weer met die kop knalhard naar dezelfde muur toe loop. Soms denk ik iets anders. Leven van de hoop heet dat.

lou

Twaalf zijn is verschrikkelijk. Het enige wat nog erger is: twaalf zijn en op de middelbare school zitten.

Niet dat ik de lagere school zo super vond, maar dat was tenminste overzichtelijk. Ik had één goeie vriendin, en nul problemen met de rest. Drie jongens waren in de loop van die jaren verliefd op mij. Dat was voldoende. (Een beetje jammer dat Daan niet een van hen was. Maar later heb ik gehoord van Elsa dat hij naar roze kauwgom smaakte. Toen was ik wel jaloers op Elsa, maar ik vond het toch minder erg van Daan.)

Er waren twee meesters op onze school, maar daar heb ik nooit bij in de klas gezeten. De juffen waren overwegend lief. Behalve juf Godelieve van 2B, zij was een beetje akelig ofzo. Soms ronduit gemeen. Bijvoorbeeld toen Tiny, een meisje dat graag op de achterste poten van haar stoel zat te balanceren, een keer achteroversloeg, met haar hoofd tegen de stenen vloer. Tiny huilde. De juf dwong haar om op de grond te blijven liggen tot de speeltijd. Zeker een half uur heeft ze dat zo laten duren. Buiten scheen de zon, ik hoopte dat Tiny daarnaar keek. Ik durfde op mijn beurt amper naar Tiny te kijken. Ik wou protesteren, maar deed het niet. Ik kan niet op tegen gemene mensen, al is dat geen excuus. Er bestaan geen gemene mensen, zegt mijn vader, alleen ongelukkige. Ik weet niet of dat waar is.

Ik maak mij vaak zorgen. Ik vind dat zelf vervelend, maar het voelt dan alsof ik geen andere keuze heb. Alles is een kwestie van kiezen, zegt mijn mama. Alsof het zo gemakkelijk zou zijn.

De meeste pauzes zit ik op het toilet. Daar is het tenminste rustig.

Ik weet niet hoe dat moet: vriendschap sluiten. Ik denk dat ze mij op school raar vinden. Dat begrijp ik wel. Ik vind mezelf ook raar.

En er is natuurlijk die ramp gebeurd.

Ik wou graag naar De Veder, dat leek mij wel een leuke school. Mijn vader vond die niet praktisch, ik moest dan elke dag de bus nemen naar de stad. En hij dacht dat een kleinere school, ook in het groen, net zoals ons huis, beter voor mij zou zijn. Papa is er niet zo vaak, maar ineens staat hij daar, samen met zijn mening. Hij is de man die met één teen voelt hoe warm het water van het zwembad is. Dan uren twijfelt of hij nu wel, of toch beter niet een duik zal nemen, om uiteindelijk zijn zwembroek aan te trekken, dan níét in het water in te gaan en toch moeilijk te doen omdat hij zich

nu weer om moet kleden. En dan is het zwembad het leven in dit beeld. Uiteindelijk is hij toch akkoord gegaan.

Ik ben te gevoelig. Dat zegt mijn moeder. Ik zou niet weten hoe het anders moest.

Ik heb wit haar en blauwgrijze ogen. Ik ben een meter zevenenveertig. Ik moet mijn scheut nog krijgen, zeggen ze. (Scheut is een vreemd woord.) Alsof iemand had beloofd dat het leven eerlijk zou zijn. Ik heb geen hobby's, want ik vind hobby's hebben duf. Er is veel waar ik graag mee bezig ben, dat wel. Ik hoor en zie veel. Ik vraag mij af of andere mensen dat ook zo uitgesproken hebben.

Ik was bang de eerste dag, tussen al die leerlingen, ongeveer allemaal groter dan ik.

Van op de speelplaats worden alle eerstejaars de hal in gedreven. Een kudde vee van een goeie honderd stuks. Ik sta stil en kijk om mij heen. Muren in een soort groen dat onmogelijk de kleur van de hoop kan zijn. En de geur van lauwe soep, uit de refter misschien, hier vlakbij, of anders ruikt die jongen met zijn bril zo. Dan hoor ik het voor de tweede keer, nu bewust: 'Lou Bergmans, 1La.' Een vrouw (onbestemd bruin haar, slank, tuttig gekleed in veel te veel beige, maar met iets zachts in de ogen, ze geeft vast wiskunde, ofzo) houdt het bordje omhoog: eerste Latijnse a. Als we met tweeëntwintig rondom haar staan, neemt ze ons mee naar een lokaal.

Er zijn meisjes die het helemaal begrepen hebben. Zoals Vanessa. Zij is degene die iedereen meteen gezien heeft. Ze is een jaar ouder dan wij, en ze vindt van zichzelf dat ze er eentje is om rekening mee te houden, en in haar geval volstaat dat. Ze is er blond genoeg voor. En ze blijkt ook nog een stervoetballende vader te hebben. De meisjes willen haar beste vriendin worden, de jongens haar lief. Meteen en bijna achteloos bespeelt ze de hele klas. En de leraren, zo zou later blijken. Vooral die van aardrijkskunde met zijn rare lach, en die van Frans met zijn tic (dat linkeroog leidt een heel eigen leven, als het niet zo vervelend was om naar te kijken, zou ik erom kunnen lachen).

Voor één dag zou ik weleens Vanessa willen zijn. Even ruilen en kijken hoe dat voelt: bewonderd worden. Misschien is dat ook best vermoeiend, soms. Terwijl ik dat zit te denken, vraagt de koningin haarzelve: 'Lou, is dat geen naam voor een jongen? Hebt ge daarom dat korte haar?' Geestig is die opmerking niet, toch staat er een meute om haar heen te grinniken.

Toen ik die eerste dag naar huis fietste, wist ik het zeker: zes jaar is lang.

Eva zegt dat ik moet zoeken naar wapens tegen de wereld. Eva zegt dat wij een beetje op elkaar lijken. Dat zij het ook geen picknick vond, die jaren op school, maar dat het later beter wordt. Ik

weet niet of ik dat kan geloven. En sowieso heb ik er nu niet echt iets aan.

Ik weet niet of dat een wapen is, maar ik maak graag lijstjes. Als ik mij verveel, als er iets vervelends gebeurt. Vijf dingen waar ik triest van word: 1 bedelaars met kindjes, 2 Vanessa, 3 mist op maandagochtend, 4 één balletje in een groot bord soep, 5 de kip van de burens die ziek was en stierf. Vijf dingen waarvan ik het jammer vind dat ze bij het leven horen: 1 medisch onderzoek, 2 ijskoude drankjes (omdat mijn tanden alles voelen), 3 films met Katie Holmes (die is echt te mooi) en films die slecht aflopen, 4 paarse nagellak, vooral op tenen, 5 Vanessa. Vijf dingen waar ik vrolijk van word: 1 onbekende mensen die naar mij lachen, 2 *Feel the love generation*, dat liedje van Bob Sinclar dat Eva zo graag hoort, wij kunnen daar samen vet goed op dansen, 3 grappige openingszinnen in een boek ('Aan de rand van het bos, niet ver van de rivier, tussen het struikgewas, had de sprinkhaan een winkel. Op het raam van zijn etalage stond met grote letters: ALLES TE KOOP (BEHALVE DE ZON, DE MAAN EN DE STERREN)), 4 een lief sms'je dat ik totaal niet had verwacht. En over dat vijfde moet ik nog eens denken.

Eva is de enige die weet van de ramp. Ik wil daar nu niet op ingaan.

Ik hou heel veel van Eva. Toen ik klein was, vond ik haar grappig. Later leerde ze mij dingen kennen. Ze vertelt altijd eerst over wat ik kan verwachten, voor ze mij meeneemt naar nieuwe plekken, dat geeft mij een goed gevoel. Eva praat met mij over alles wat er toe doet. Ze weet wat ze moet vragen, en ze luistert als ik antwoord.

Eva lijkt altijd blij. Alsof er elke minuut een feestje kan losbarsten en dat zij daar dan helemaal klaar voor is. Eva zegt dat ze 't fijn vindt, alleen wonen. Ze kan zich helemaal in haar dekbed draaien, zegt ze. En scheetjes laten wanneer ze maar wil. En zomaar, midden in de nacht, opstaan om een ijsje te eten.

Eva zegt dat de rust haar deugd doet, als ze thuiskomt na het werk dat altijd zo vol is van drukte en mensen en gedoe. Dat snap ik wel. Eva heeft een stoere job. In de gevangenis helpt ze mensen, want daar heeft ze voor geleerd. En dan wil een mens wel wat rust, waarschijnlijk, nadien.

Soms geloof ik Eva. Soms ben ik er zeker van dat ze liegt als ze zulke dingen zegt. Maar dat probeer ik dan te vergeten. Ik denk Eva liever blij.

Eva had haar meegebracht naar mijn vernissage: een mooie vrouw, met al dat slordig opgestoken donkere haar, die hoge jukbeenderen, en die blik: stoer en zacht tegelijk. Op haar hoge hakken was ze net iets groter dan ik, wat ik sexy vind.

Ik vraag nooit naar wat mensen van mijn schilderijen vinden, maar deze vrouw intrigeerde mij, dus na Eva's reactie - lief, zoals Eva is, maar verder een beetje wat ik al te vaak had gehoord – zag ik mezelf in haar richting draaien: 'En gij?' 'Ik kan dat nu niet zo even zeggen,' zei ze. 'Als ge 't echt wilt weten, moet ge mij uw adres geven, dan schrijf ik u een brief.' Ze lachte erbij, met een blik die ik niet goed kon plaatsen.

We hadden misschien een kwartier met elkaar staan praten, maar ik ben die nacht naar huis gegaan met haar blik in de kop.

Drie dagen later zat de brief in mijn bus, heerlijk ouderwets, geschreven in een prachtig handschrift. Ik las 'm zeker zeven keer: alsof deze vrouw een rondleiding in mijn hoofd had gekregen. En de woorden die ze daarvoor gebruikte. Ik mag dan een man van beelden zijn, mensen die het goed kunnen zeggen scoren bonuspunten in mijn wereld.

Ik heb lang gezocht naar wie ik was. Als kind al veel zitten prutsen met potlood en papier, met stiften en bierviltjes, maar stuurloos, zonder stil te staan bij wat ik daarmee kon. Later van vader een echt beroep moeten leren: 'In onze families zitten geen dromers en geen artiesten,' zo zei hij dat, afgemeten, alsof hij een wet dicteerde waarvan hij zeker wist dat ik die zou onderschrijven. Ik was geen rebel, ik heb eerst universiteit gedaan, psychologie. Toen ik aan alle verwachtingen beantwoord had, ben ik vertrokken, alleen, weg van alles wat ik kende. Veel gekeken, veel gezwegen, om te horen wat er dan het luidst zou gaan klinken, teruggekomen en begonnen met schilderen. Later dan de meesten, maar met meer verlangen, vermoed ik dan, en meer focus, omdat ik voelde dat dit klopte, dat dit was wie ik moest zijn: een schilder. Hoe onzeker ik ook ben geweest voor ik officieel mijn atelier uit durfde, ik heb altijd geloofd dat ik moest volhouden, desnoods zonder erkenning, desnoods zonder geld. Opgepikt worden, internationaal succes oogsten, dat was een vreemd gevoel, maar ook een opluchting: antwoord krijgen op een vraag is het mooiste wat er is. Bovendien kan ik mij nu al jaren totaal concentreren op mijn werk, waar het mij om te doen is. Veel meer dan om dat succes. Dat klinkt vanuit mijn positie te gemakkelijk, waarschijnlijk, en toch is het zo. Omdat ik het schilderen nodig heb, om het leven te verdragen, en omdat schilderen mij kan vervullen.

En nu schrijft deze vrouw over mijn werk, over mij, zo juist dat ik het er koud van krijg, en warm. Hoe ze mijn schilderijen leest. Met zinnen als: 'Al die gore eenzaamheid en dat hunkerend weer rechtop krabbelen. Dat razen en dat stilvallen. Dat voelen en verdwalen. Dat vinden en dan toch maar weer opnieuw gaan zoeken. Dat verlangen zonder goed te weten wat daarmee te moeten. Dat evengoed er keihard mee kunnen lachen. Uw kunst is geestig, soms, en om te janken zo triest, op andere momenten – en af en toe op dezelfde.' En ook nog: 'Het is werk waar ik zoveel bij voel dat alle denken stilvalt, terwijl ik ook echt wil denken als ik kijk. En almaar wil blijven kijken terwijl die kop en dat hart hard bezig zijn. En dat is uitzonderlijk.' Wie kan daar onbewogen bij blijven?

Ik wacht één lange dag, van denken en van twijfelen, dan neem ik een stuk dik papier met een van mijn schetsen, een paar lijnen, meer niet, maar het had iets, naar mijn gevoel, en onderaan schrijf ik: 'Voor u. Om uw woorden en uw blik.' Is dat niet onnozel? Ik stop het in een grote enveloppe en gooi die in de brievenbus om de hoek, nu kan ik niet meer terug. 'Sommige dingen moeten gewoon,' ik zeg het hardop, want hardop klinken de dingen altijd overtuigender.

Als ik thuiskom zit Willem op de sofa naar het nieuws te kijken: 'Mama heeft gebeld, ze wil nog doorwerken. Zullen wij pizza bestellen dan?' 'Er is nog van alles in huis om te koken,' ik hoor mezelf Merel echoën. 'Toe, voor die keer dat we de kans krijgen om ongezond te doen,' hij kijkt smekend vanonder zijn lange haren. 'Ook waar,' zeg ik, ik zoek het foldertje van de home delivery-kerels en ga naast hem zitten. 'Een pizza bolognese voor u?' 'Nee, een hawaiï,' zegt hij. En terwijl ik aan het bellen ben: 'of nee, doe toch maar bolognaise.' Ik rond het telefoontje af en zeg dan: 'Ik dacht al: hij wil opeens wat anders, hoe kan dat nu?' 'Cas-péér, niet lachen met mij.' 'Alleen maar een klein beetje met de avonturier die gij zijt.' 'Als ik dat nu lekker vind.' 'Ge moet altijd doen wat ge lekker vindt in 't leven, da's waar.'

Willem kijkt naar de laatste items en levert nadien commentaar bij de gebeurtenissen van de wereld, en ik sta er weer eens van te kijken wat voor een slimme jongen hij toch is. Hij draait met zijn rechtervinger in zijn haren terwijl hij zijn mening verdedigt, dat doet hij altijd als hij denkt. Zo goed dat ik hem ken, na al die jaren.

Vreemd eigenlijk hoeveel je kan gaan houden van een kind dat niet van jou is. Toen Merel zei dat ze een zoon had die de helft van de tijd bij haar woonde, moest ik even slikken. Maar ik heb het onlangs nog gedacht, toen Willem en ik in mijn atelier hebben zitten klooiën met doeken: er is iets met die jongen, nog maar veertien, en hoe hij kijkt naar de wereld, hoe hij zich nergens wat van aantrekt, hoe hij met een grote vanzelfsprekendheid potloden en borstels hanteert. Ik had hem wat op weg gezet, hij wou een schilderij maken voor zijn moeders verjaardag: een werkje met veel

knallende kleuren, het was niet slecht, dat meen ik. Hij gaf het haar en zei: 't Is echt fantastisch geworden' – bescheidenheid is voor oude mensen, vindt Willem – 'ook wel een klein beetje dankzij Casper misschien.' Toen kreeg Merel tranen in de ogen, en hoe ze op dat moment keek, naar hem en naar mij.

De bel gaat. 'Ik zal wel naar beneden lopen, mag ik geld?' Ik geef hem een briefje van vijftig euro. Terwijl ik hem door de lange gang hoor hollen, denk ik weer aan Elsie en vraag ik mij af waar ik in godsnaam mee bezig ben.

Ik kom de operatiekamer binnen en daar hang ik. Vijf keer. In het groot. Met zo'n papieren wegwerpstring tussen mijn bilspleet. Het zijn loepzuivere foto's. Ik kan er niet naar kijken. De anderen doen het allemaal. Een onduidelijke bende verpleegsters en artsen in opleiding staren naar die beelden en merken mij amper op. Na een tijdje knikt er nu en dan een bemoedigend in mijn richting. Uit medelijden, waarschijnlijk. Een mens zou voor minder, bij het zien van die billen. Twee kinderen gekregen, de buik nog binnen de perken weten te houden, maar die bovenbenen waren altijd al het zwakke punt, en dan de veertig voorbij ondertussen, ik moet daar geen tekening bij maken.

De hoofdverpleegster doet dit al jaren, dat voel je meteen. Zij is er zo eentje die van mensen op hun gemak stellen een levensmissie heeft gemaakt. Ze praat in diepe tonen, glimlacht alsof alles altijd goed komt en legt keurig uit wat er gaat gebeuren. 'U mag uw slipje nu nog aanhouden. Als de dokter zo dadelijk komt, moet het uit, anders kan hij er niet goed bij om te tekenen, en dat is belangrijk, zo weet hij tijdens de ingreep exact wat te doen.' Kon ik mijn hersenen uitschakelen, dan was er zelden een beter moment dan nu.

Ik ben al bij hem op consult geweest. Het is een dokter zoals alle dokters zouden moeten zijn. Knap genoeg om er graag langs te gaan. Afstandelijk genoeg om je zonder kleren te durven tonen. Zacht genoeg om er vertrouwen in te stellen. Hij zal in het operatiekwartier zo'n uitgesproken mutsje dragen, gok ik. Met een druk patroon of veel kleuren. Omdat hij niet doet aan dat saaie groen. Omdat hij daar te mooi, te succesvol en te gezond zelfzeker voor is. En tenslotte gaat het hier niet om ziektes, maar om schoonheid, en dat verdient vrolijkheid in de omgeving.

Hij komt binnen in geruststellingsmodus. Knalrood is zijn muts, met witte kersen. Veel, waardoor je niet meteen ziet dat het kersen zijn. Ik concentreer mij op dat fruit terwijl hij, met zijn neus zo goed als in mijn blote kut, tekent. Genadeloos, met alcoholstift, het soort dat ik niet in huis haal omdat kinderen daar onherstelbare schade mee kunnen aanrichten. Ik probeer niet te denken aan die kut en die neus, wat moeilijk is, zeker gezien de eentonigheid van de kersen.

Ik ken nogal wat mensen die dat bullshit vinden: plastische chirurgie. Oppervlakkige geldverschijterij voor ijdeltuiten. Zeker in mijn milieu. Ik heb het verteld tegen een van mijn medewerkers in het theater waar ik directeur van ben. Zij reageerde positief, maar misschien is dat gewoon wat ze zegt tegen de baas. Zulke dingen weet je nooit. Nu, dat ze maar zeggen, al die mensen met een mening. Ik doe dit voor mezelf. Dat heb ik moeten leren: mezelf de dingen gunnen. Durven zijn wie ik wil zijn. Maar dat is goed gelukt. Vroeger dacht ik dat het leven er was om te doorstaan, zoals ik mijn ouders zag doen, nu probeer ik het naar mijn hand te zetten. Zolang je niet

door het lot wordt getroffen, is alles maakbaar, is alles een keuze. Niks is zeker, behalve de zekerheden waar je zelf aan vasthoudt. Daar zweer ik bij.

Waarom ik het belangrijk vind om mooi te zijn - zo mooi mogelijk te zijn, heb ik gecorrigeerd – dat vroeg Esther mij, een vriendin van jaren, en daar had ik eigenlijk geen antwoord op. 'Omdat uw moeder dat belangrijk vindt, schoonheid. Omdat je oudere broer Ben altijd is opgehemeld als beau garçon.' Dat zei ze. Ik heb dat weggelachen. Sommige dingen zijn echt te vergezocht.

De dokter is verdwenen. Het voetvolk moet mij prepareren, hij heeft wellicht iets druks te doen, ondertussen. Bellen met zijn ongetwijfeld perfecte vrouw, bijvoorbeeld. Of snel even het kruiswoordraadsel van *The New York Times* oplossen. 'U mag op de buik gaan liggen.' Ik ben dankbaar dat ik niet hoeft toe te kijken. Terwijl ik me lig af te vragen of hij zo dadelijk, naar analogie met die neus, in mijn kut zal gaan zitten met zijn handen, schieten de verpleegsters krachtdadig in actie. Ik word bedekt met lappen stof. Alles behalve mijn kont en mijn benen. Opeens drukt er iemand een soort verband over de kut en de bilspleet, het voelt als een te groot maandverband dat met tape bevestigd wordt. Mijn hartslag zakt een beetje, zie ik op de monitor. So far so good.

'We gaan het eerst verdoven, u zal dat een beetje voelen.' Dan weet je wel hoe laat het is. Zo'n dokter bedoelt eigenlijk: nu komt er pijn. Het voelt alsof ze zich met een pijl, scherpe punt naar voor, via de plooien aan mijn kont, een weg naar beneden zoeken. Ondertussen blijvende schade aanrichtend. Behoorlijk onaangenaam. Eufemismen zijn nuttige dieren. De hoofdverpleegster knijpt empathisch mee haar ogen dicht. 'Gaat het?' Stoerder dan ik ben zeg ik ja. Soms doet het er niet toe of het antwoord nee of ja is.

Denk aan het badpak dat nu al klaarligt voor volgende zomer. 'U moet zich ontspannen,' zegt de man met het marteltuig. Hij kan dat zeggen. Ik denk alleen maar: ik heb een hekel aan pijn. Eindelijk starten ze met de ingreep zelf. 'Nu gaat u in principe niks meer voelen.' In principe. Ik heb dat gehoord. Ik hoor altijd alles. Dat is niet op elk moment een voordeel. Twee uur blijven ze bezig.

'En, viel het mee?' vraagt de chirurg achteraf. Hij streelt even langs mijn arm, wat ik merkwaardig teder vind. 'Absoluut,' zeg ik; a tough girl, ik. Wat kan je anders.

Ik krijg een soort dekzeil mee, van het type dat op operatietafels wordt gelegd. Menselijke sappen, van welke orde ook, ze komen er niet doorheen. Dat is misschien nodig, want ik kan gaan lekken uit mijn wonden. Het klinkt als iets wat een dierenarts zou zeggen. 'Een beetje vochtverlies, of wat moet ik mij daarbij voorstellen?' Ik probeer optimistisch te blijven. De hoofdverpleegster kijkt bezorgd: 'Als u een van de patiënten blijkt te zijn die lekt, dan is daar geen camoufleren aan.' In de gang zit mijn zus al te wachten om mij naar huis te voeren. Eva is een rots. Altijd daar, altijd

klaar. Walter had een belangrijke vergadering, hij kon niet komen, en zelf mag ik niet rijden. 'En, niet te vervelend?' vraagt ze. 'Ik kan gaan lekken,' antwoord ik. Zij proest het uit. Hilariteit onder zussen, heerlijk.

Ik zit nog maar net in de auto, of ik krijg een sms. Zou het van Walter zijn, vraag ik mij af. Het vermoeden is dat hij niet zo attent zou zijn. En inderdaad: niet van Walter, maar van Casper. Verrassend. 'Ge kijkt zo raar,' zegt mijn zus. 'Ik had u toch verteld van die prachtige schets die Casper mij had toegestuurd? Nu sms't ie, hij wil met mij uit eten.' 'Aaarggh!' Mijn zus had voorspeld dat dit zou gebeuren. Zij vond dat er iets in de lucht hing, toen, tussen Casper en mij in de galerie. 'Wat schrijft hij?' Ik lees voor: 'Wij zijn twee dezelfde, wij. Als dat geen reden is om samen te gaan eten, weet ik het niet meer. Nu woensdag?' 'Ge gaat dat toch doen?' 'Dat kan ik eigenlijk niet maken. Ik ben een getrouwde vrouw.' 'Die wel die brief geschreven heeft.' 'Dat ging over zijn kunst, daar hou ik van. Ik schrijf ook brieven naar theatermakers.' 'Dat zal wel, maar ge maakt mij niet wijs dat ge dit keer niet extra uw best hebt gedaan,' Eva's grijns is breed. 'Ik heb natuurlijk wel zin, dat geef ik toe.' 'Ge zoudt uw blik moeten kunnen zien nu, Elsie.' 'Op dit voorstel ingaan zou zo unlike me zijn,' zeg ik. 'Reden te meer.' Eva straalt in mijn plaats. 'Casper is echt geweldig,' zegt ze. Ik vrees het ook, dat denk ik. Ik zeg het niet.

Natuurlijk heb ik fouten gemaakt. Ik ben eenenzeventig, en ik betaal er nog elke dag de prijs voor. Sommige mensen vergeten niks. Ik probeer zo veel mogelijk te vergeten. Hoe mijn rug voelde na een dag in het restaurant. Hoe ik het eerste optreden van mijn kinderen gemist heb, in de muziekschool, hoe ik alle optredens van mijn kinderen overal gemist heb. Hoe kwaad ik soms opeens kon worden, en dat ik dan Verdriet, dat zoekt zich toch een weg naar buiten. Nu besef ik dat.

Vier jaar heb ik geen druppel gedronken. Gewoon radicaal gestopt, van de ene dag op de andere. Geen AA, geen therapeuten, geen pillen. Puur op karakter. Niet wat de dokter beweerde heeft me die stap doen zetten, maar de blik van Eva toen die arts tegen mijn vrouw op fluisterton herhaalde wat hij mij zonet had gemeld – alsof meisjes van zeven het niet horen als je het zachter zegt: 'Gaat hij zo door, dan drinkt hij zich binnen afzienbare tijd dood. Dat kan geen lever ter wereld aan.' Eva kon kijken alsof ze alles wist.

Hoe oud zou ze geweest zijn, die ene keer, een jaar of negen, tien? We hadden wat woorden, Jeanne en ik. En opeens zweeg mijn vrouw, in het midden van de discussie, en dat bleef ze volhouden, wat niet van haar gewoonte was. Nu kon het alle kanten op. We keken televisie, een serie waar ze erg van hield, en net toen het spannend werd, stond ze op, ging naar de voorraadkast met oud servies van het restaurant en zonder verder commentaar gooide ze ritmisch alle borden een voor een aan diggelen. Alsof ze er in stilte een walsje bij floot: één, twee, knal, één, twee, knal. Ik brulde zo'n beetje verontwaardigd in haar richting. Ik geef dat toe: in zo'n geval wist ik niet wat ik moest doen. En dan was daar Evaatje. In haar nachtjapon kwam ze naar beneden, deed de deur van de woonkamer open en taxeerde de situatie. Zonder veel aarzelen nam ze mij bij de hand en duwde mij de keuken in – ik kon het alleen maar erger maken, leek ze te denken. En vanachter de gesloten deur hoorde ik haar op mijn vrouw inpraten. Ze sprak zacht en onverstoorbaar, met een kalmte die niet van deze wereld leek. En even abrupt als Jeanne begonnen was, hield ze ook weer op. Eva zette haar moeder op een stoel: 'En nu helemaal rustig worden.' Het klonk als een bevel waarop geen ongehoorzaamheid geduld zou worden. Ze veegde de scherven bij elkaar, deed alsof ze niet hoorde dat haar moeder huilde, haalde mij weer uit de keuken, en stuurde me naar mijn bed. Zelf arriveerde ze een kwartier later boven. 'Mama komt zo.' Ze keek bemoedigend en vertrok weer naar haar kamer.

En ik liet dat gebeuren, ja. Ik was een slappeling. Ik had al zoveel strijd verloren. Denk maar niet

dat ik daar trots op ben.

En die keer met Kerstmis. Wij vierden het tweede kerstdag, dan was het restaurant gesloten en had ik tijd. Een feest samen met mijn broer en zijn drie zoontjes. De jeugd wilde buiten spelen; kinderen, dat voelt geen kou. Onze grote tuin grensde aan een lap grond waar niemand wat mee deed. Het was een kleine wildernis: onduidelijke begroeiing van bomen, planten en allerlei soorten onkruid. Er was een stevige omheining rond gezet, en daarnaast een haag die de twee domeinen van elkaar scheidde. Je zag het amper liggen vanuit ons huis.

Met een tuin zo groot als de onze verwacht je niet dat kinderen op verkenning willen gaan net in dat deel waar ze niet mogen komen. Maar op die leeftijd zien ze overal avontuur.

Opeens kwam de kleinste van mijn broer stotterend van enthousiasme binnengelopen. 'We hebben een schat gevonden, in onze eigen jungle.' Eva volgde het jongetje, haar vingers blauw van de kou. 'Glenn heeft zoveel fantasie,' zegt ze. Ze knipoogt erbij. 'Kom Glenn, we gaan terug, om de schat te begraven, zodat niemand hem ooit kan vinden.' De bende bleef lang weg. Toen de cadeautjes open mochten en het nageslacht weer binnen werd gesommeerd, hadden ze allemaal iets geheimzinnigs over zich. 'En, hoe is met de schat?' vroeg mijn broer. 'Alleen wij weten daar meer van, hè jongens', zei Eva samenzweerderig. 'Het is ons geheim, wij zwijgen als een graf.' 'Als een graf,' zei Glenn, en hij hield de lippen stijf op elkaar, alsof hij ons daar een keiharde loer mee draaide. De kinderen keken naar Eva, met iets van triomf en trots. Zij keek heel even naar mij. Eén moment maar. 's Nachts ben ik de tuin in gegaan. Ik was er niet nuchter genoeg voor, eigenlijk, maar ik zette de trapladder zo dat ik over de omheining kon. Op zoek naar de flessen die ik daar het voorbije jaar had gedumpt. Op mijn privé stort. De kinderen moeten ze gevonden hebben, en Eva heeft er in een spel van gemaakt en ze doen verdwijnen.

Elsie was anders. De grote zus, onafhankelijker, grotere mond. Zelfs in de buurt van mijn moeder. Een tamelijk opmerkelijke vrouw. Dertien kinderen gebaard, opgevoed in een onvoorstelbaar klein huisje, met het armzalig loon van de onderbetaalde administratieve hulp die mijn vader was. Er viel altijd wel wat te zorgen. Kinderen maakten ruzie en werden ziek. Kinderen zeurden van honger die niet kon worden gestild. Kinderen zongen te luid voor haar migraine. Een mens zou van minder hard worden. Trots, dat was ze wel, en verstandig. Zo'n vrouw die op een andere plek in een andere tijd tot veel in staat zou zijn geweest. Zij wist dat. Ze droeg haar lot in stilte, zoals de meeste mensen vroeger deden.

Verder was mijn moeder in alles luid. Ik denk niet eens dat het opzettelijk was, maar ze had zo haar manier om anderen te laten delen in haar structurele boosheid op het leven. Op zo'n dag dat ze bij ons op bezoek kwam en al commentaar had gegeven op het gebak, het kapsel van Eva en de

brommer die Ben van ons had mogen kopen van het geld van zijn vakantiejob, begon ze erover te klagen dat ze Jeanne en mij zo weinig zag. 'Ondankbare kinderen, dat is het ergste,' zei ze. Ze keek erbij alsof de wereld nu wel heel binnenkort naar de verdoemenis zou gaan. Waarop Elsie zonder verpinken antwoordde: 'Heel af en toe is het leven eerlijk, en krijgen mensen de kinderen ze verdienen. Nog wat koffie, oma?' Mijn vrouw berispte haar dochter vlak en snel. Ik was stiekem een beetje trots op die grote klep van haar. Mijn moeder praatte onverstoorbaar verder, haar was niks vervelends opgevallen. Dat had ik met haar gemeen. Ook ik kon de volumeknop gewoon afzetten, als ik wou. Dan bleef ik kijken en knikken, maar verdween ik in de kop. Daar was het altijd beter. Behalve soms.

Ben was even gevoelig, maar handiger in het ontwijken van de stormen. Of net niet. Het is allemaal een kwestie van perspectief. Hij was altijd al de lieveling van Jeanne. Ik weet niet of dat per se een cadeau was. Ik denk soms dat die jongen nooit zichzelf is kunnen zijn. Hij verdient bakken met geld nu, zit vaak in het buitenland. Hij woont in een villa met een zwembad. Hij heeft een vrouw van goeden huize gekozen en er een mooi kind mee gemaakt. Alles zoals Jeanne het gedroomd had. Maar hoe hij zich echt voelt? Of wat hij denkt als hij mij

Ik denk dat alleen Eva ten volle beseft hoe moeilijk ik het ermee heb dat ik moest ophouden met het restaurant. Mensen vinden het al onbegrijpelijk dat ik er tot mijn zeventigste mee ben doorgedaan. Ik wist wel waarom. Zij ook. Nu komt ze bijna elke week wel even langs. Wat praten. Als ik te dronken ben, is ze meteen weer weg. Maar als het nog gaat, vertelt ze verhalen over haar werk en wat ze lachend haar gebrek-aan-een-leven noemt. Ik hoop dat ze dat uit solidariteit zegt, omdat ik echt geen leven heb, niet omdat het waar is.

Elsie en Ben zie ik veel minder vaak, dat begrijp ik ook, zij hebben hun eigen gezin om voor te zorgen. Ik wou dat Eva in dat opzicht meer op haar oudere broer en zus leek. Maar ja, ieder zijn keuzes.

Ik hou niet zo van kiezen. Jenever of whisky, dat gaat nog net. Maar verder. Ik heb gemerkt dat je dat verbazingwekkend weinig hoeft te doen, ook, als je niet wil. Sommige dingen gebeuren gewoon, en bepalen bijna alles wat daarna komt.